

Joululahjaksi syntyneet pojat saivat aikaa kasvaa

Alkuvuoden lapset pärjäävät loppuvuodesta syntyneitä paremmin koulussa ja urheilussa. Loppuvuodesta syntyneet lapset taas ovat useammin koulukiusattuja. Joulukuussa syntyneet Jesse ja Jami Hietikko aloittivat koulun vuotta ikätovereitaan myöhemmin, jotta saisivat aikaa kasvaa rauhassa.

SILJA AITOAHO TEKSTI // HEIKKI WESTERGÄRD KUVAT

Piti tulla alkuvuoden lapset, mutta tulikin joululahjalapset. Näin muistelevat Susanna ja Marko Hietikko vanhemmuutensa ensimmäisiä liki yhdeksän vuotta sitten. Perheen esikoispoikien Jesse ja Jamin laskettu aika oli 20. tammikuuta, mutta he syntyivät jo kaksi päivää ennen joulua. Äidin raskausmyrkytyksen vuoksi suunnitellulla sektioilla syntyneet identtiset kaksokset olivat hyväkuntoisia, mutta joutuivat silti ensin teho-osastolle ja saivat nenämahaletkut. Keskokset olivat kovin pieniä, painoivat vain 2300 ja 2420 grammaa.

Kun Susanna Hietikko alkoi odottaa kaksosia, hän oli salaa tyytyväinen. Heidän, loppuvuodesta syntyneiden, pojista tulisi alkuvuoden lapsia. He olisivat niitä, jotka täyttäsivät ensimmäisinä vuosia, eivätkä heitä, jotka yläasteen luokkakuvissa ovat päättäneet lyhyempiä kuin muut. He eivät joutuisi odottamaan 18. syntymäpäiväänsä koko pitkää vuotta, kun kaverit pääsisivät jo ravintoloihin.

Tästä kaikista vanhemmilla oli omakohtaisia kokemuksia. Liki vuoden ikäero alkuvuonna syntyneisiin luokkatovereihin tuntuu varsinkin murrosiässä isolta, muistelee Marko Hietikko, itse lokakuussa syntynyt.

Poikien ensimmäiset viikot kuluivat sairaalassa. He pääsivät kotiin tammikuussa, virallisen lasketun aikansa tienoilla. –Siinä vaiheessa ei todellakaan ollut ensimmäisenä mielessä, että he ovatkin loppuvuoden lapsia, Susanna Hietikko muistelee kaksosten hektistä vauva-arkea.

TUTKIMUSTEN MUKAAN lapsen syntymäkuukausi, tarkemmin sanottuna suhteellinen ikä eli lapsen ikä suhteessa koulutovereihin, vaikuttaa monene asiaan, uusimman tiedon mukaan myös alttiuteen tulla kiusatuksi.

Loppuvuodesta syntyneet lapset ovat useammin koulukiusattuja kuin alkuvuodesta syntyneet. Alkuvuodesta syntyneet taas ovat todennäköisemmin kiusattuja.

Tiedot käyvät ilmi Turun yliopiston lastenpsykiatrian tutkimuskeskuksen tutkimuksesta, jossa oli mukana yli 8000 tokaluokkalaista sekä heidän vanhempiaan ja opettajiaan. Kyselyitä tehtiin vuosina 1989, 1999, 2005 ja 2013.

Tammii-huhtikuussa syntyneistä lapsista 31 prosenttia kertoi kokeneensa koulukiusaamista, syys-joulukuussa syntyneistä 35 prosenttia.

Kiusaaminen ei ole ainoa asia, mihin lapsen suhteellisella iällä on vaikutusta. Lapsen syntymäkuukausi on yhteydessä muun muassa koulu- ja urheilumenestykseen ja psyykkiseen hyvinvointiin.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (Vatt) tutkimus vuodelta 2017 osoitti, että alkuvuodesta syntyneillä on keskimäärin 0,15 numeroa korkeampi peruskoulun päättötodistuksen lukuaineiden keskiarvo kuin loppuvuodesta syntyneillä. He myös saavat todennäköisemmin opiskelupaikan lukiosta ja valmistuvat sieltä.

Loppuvuodesta syntyneillä lapsilla ja varsinkin pojilla on myös enemmän adhd-diagnoosia ja -lääkityksiä kuin alkuvuodesta syntyneillä luokkatovereillaan.

TURUN YLIOPISTON lastenpsykiatrian tutkimuskeskuksen tutkija, lastenpsykiatri Elina Tiiri korostaa, että nuoremman suhteellisen iän ja heikommän koulumenestyksen, kiusatuksi joutumisen tai adhd-diagnoosien välillä on yhteys, mutta suorasta syy-seuraussuhteesta ei voida puhua. Tarkalleen ei tiedetä, miksi näin on.

Vanhempana koulun aloittavat saattavat olla ihanteellisemmassa iässä oppimisen kannalta. Suhteelliset erot esimerkiksi sosiaalisten taitojen, itsesääntelyn tai kognitiivisten taitojen kehityksessä voivat selittää tuloksia. Alkuvuodesta syntyneet voivat olla loppuvuodesta syntyneisiin verrattuna edellä fyysisessä kasvussa, mikä heijastuu esimerkiksi itseluottamuksen kautta koulunkäyntiin.

Jokainen lapsi kehittää omaa rataansa, eikä siitä pidä Tiirin mukaan tehdä on-

Tokaluokkalaista Jesse (vas.) ja Jami Hietikko ovat tiivis kaksikko, vaikka he ovatkin koulussa eri luokilla. Pojilla on myös omat kaverinsa ja kiinnostuksen kohteensa, sa-

monin kuin vahvuutensa ja heikkoutensa.

Touhukkaiden poikien kanssa kaikenlainen ulkoilu ja retkeily on yleensä sisällä oloa parempi vaihtoehto, sanovat Susanna ja Marko Hietikko. Kuvassa Jessen (valkoiset raidat hihoissa) ja Jamin lisäksi myös tänä syksynä esikoulun aloittanut pikkuveli Axel. Hietikon perhe kuvattiin Porin Sibeliuspuistossa.

gelmaa eikä taakkaa lapselle. Suhteellisen yhteys lapsen koulumenestykseen tai kiusaamiseen tulisi nähdä tiedonjyvänä, joka antaa aikuisille lisää mahdollisuuksia huomioida kunkin yksilöllinen tilanne.

PERUSOPETUSLAKI ANTAA mahdollisuuden siihen, että lapsen koulun aloitusta lykätään vuodella eteenpäin, mikäli tämän psyykinen, sosiaalinen tai kognitiivinen kehitys sitä edellyttää ja jos siihen on psykologien ja tarvittaessa lääketieteellisten selvitysten perusteella aihetta. Opetushallituksen opetusneuvoksen Pirjo Koivulan tuntuu on kuitenkin se, että tätä mahdollisuutta käytetään vain harvoin. Tilastollisesti näyttää siltä, että lykkäyspäätösten määrä on lähes puolittunut viime vuosikymmenestä.

– Mielestäni tätä pykälää voisi käyttää rohkeammin, Koivula toteaa. Lapsen psyykinen ja sosiaalinen kehitys ei aina kulje samaa tahtia kognitiivisten valmiuksien kanssa. Koivulan mukaan loppuvuodesta syntynyt lapsi, jolla on esimerkiksi toiminnanohjauksen ongelmia, voisi hyötyä siitä, että koulun aloitusta lykätään vuodella.

– Se voisi olla parempi vaihtoehto kuin laittaa lapsi koulun, jossa on korkea kynnyksen luokan kertaamiselle. Lapsi saattaa päästä nipin napin heikoilla taidoilla eteenpäin sen sijaan, että saisi onnistumisen elämyksiä paremmasta suoriutumisesta. Perustaitojen heikkous johtaa helposti heikkomuun koulunkäyntimotivaatioon.

Koivulan mukaan on ymmärrettävää, että vanhemmille ja lapsille voi olla kova paikka, jos lapsi ei aloita koulua muun esikouluryhmän mukana.

– Vanhempien kannattaa ajatella näitä asioita pitkällä tähtäyksellä. On tärkeää satsata varhaiseen tukeen koulupolun alusta.

VARHAISTA TUKEA koulun aloitukseen olisi kaivannut 30 vuotta sitten myös Marko Hietikko. Hän sanoo olleensa luokallaan se silmälasipäinen poika, joka änkytti, jolla oli keskittyämyshäiriö ja jota kiusattiin. Kun koulunkäynti oli vaikeaa, kiinnostus opiskeluun oli heikkoa.

– Kiusaamiseen ei keskityttyä ja oppimisen ongelmieni ei juuri puuttunut. Jos et osannut, tiputit kelkasta. Toiset saivat kokeista kasin tekemistä mitään. Minä jouduin lukemaan viikon, että sain seiskan. Ajattelin olevani tyhmiä.

Vuodet peruskoulun jälkeen menivät satunnaisissa töissä. Opinnoista ei tullut mitään. Hietikon yliviikkua tutkittiin, mutta adhd-diagnosiin hän sai vasta yli 30-vuotiaana.

– Vasta silloin sain lääkityksen ja sen

avulla suoritettua media-alan ammattitutkinnon. Sitä ennen se ei olisi onnistunut. Hietikko hakeutui tutkimuksiin itse. Tuntuu tärkeältä selvittää, mistä keskittymisen ongelmat johtuvat. Sekin kiinnostaa, voisivatko pojat periä samat vaikeudet. Myös päiväkotii-ikäiset Jesse ja Jami testattiin, eikä heillä todettu adhd:tä.

SE, ETTÄ POJAT ovat syntyneet loppuvuodesta, näkyi päiväkodissa lähinnä puheen ongelmia. Haasteet liittyivät myös siihen, että he olivat kaksosia. Pienempänä heillä oli yhteinen kieli, jota muut eivät ymmärtäneet.

– Tällaiset kielelliset erityishäiriöt ovat kaksosilla hyvin yleisiä. Pojat ovat käyneet puheterapiassa opettelemassa puhumaan asioista niiden oikeilla nimillä, Susanna Hietikko kertoo.

Kielelliset haasteet tulivat esille myös päiväkodissa. Oli kova paikka, kun puhe oli niin epäselvää, ettei saanut pyydettyä muita leikkimään. Harmitus puuttui murjottamisensa pöydän alla. Tukivat auttoivat, samoin puheterapia. Esikouluvuonna pojille tehtiin koulukysyystesti, jossa todettiin, että taidollisesti he kykenivät aloittamaan koulun ja että he selviävät puheen haasteiden kanssa tulkitoimilla. Vanhemmat halusivat kuitenkin selvittää mahdollisuutta lykätä koulun aloitusta vuodella.

– Ajattelimme, että poikien olisi hyvä saada aikaa kasvaa puheessa ja sosiaalisissa suhteissa. Saimme tukea myös esikoulusta ja puheterapeutilta, Susanna Hietikko sanoo.

ESKARIN TUPLAUS ei tuntunut pojista vaikealta. Sekin auttoi, että samaan ajankohtaan osui myös perheen muutto Ulvilasta Poriin. Toisen esikouluvuoden päättreeksi pojat olivat enemmän kuin valmiita aloittamaan koulun. Vuodessa puheen kehitys oli ilmiömiäistä. Myös sosiaaliset taidot olivat menneet eteenpäin. Pojat saivat solmittua ystävyysuhteita, ja koulu lähti liikkeelle hyvin.

Pojat aloittivat eri luokilla, jotta he saivat edetä omaan tahtiinsa, eikä heitä nipuutettaisi tai vertailtaisi toisiinsa. Kaksokset ovat edelleen tiivis kaksikko, mutta heillä on myös omat kaverinsa ja kiinnostuksen kohteensa, vahvuutensa ja heikkoutensa.

Pojille koulun aloittaminen vuonna 2012 syntyneiden kanssa ei ole ollut missään vaiheessa merkittävä juttu. – Olemme katsoneet kalenterista, että tuolloin teidän olisi pitänyt syntyä, mutta päätittekin syntyä edellisellä vuonnalla. Pojista on hienoa, kun saimme heidät jo joululahjaksi, Susanna Hietikko sanoo. FL-LM